

Mario Kovač

Čemu nagrada?

O Nagradi za dramsko djelo *Marin Držić* Ministarstva kulture RH

Čim sam pristao biti član povjerenstva za dodjelu Nagrade za dramsko djelo *Marin Držić*, znao sam da sam pogriješio. Ono što je u nekim ozbiljnijim i uredenijim državama čast i zadovoljstvo kod nas se, u pravilu, pretvara u mučno iskustvo garnirano uvredama i spletkama. U brojnim ranijim prigodama kada mi je ponudena slična zadaća, uljudno sam odbijao ponude uglavnom koristeći kao, ne nužno lažnu, izliku (pre)zaposlenost. Doduše, prije osam godina bio sam u Povjerenstvu Gavellinih večeri, no tada mi se to činilo kao sjajna prigoda da pogledam desetak predstava koje nisam stigao pogledati tijekom sezone. Uz to, na Gavellinim večerima dodjeljuje se samo jedna nagrada pa je posao peteročlanom povjerenstvu itekako olakšan jer se ne gubi vrijeme za beskonačna vijećanja o bezbrojnim nagradama kojih ionako imamo u inflatornom broju po svim hrvatskim kazališnim festivalima.

No glavni osobni motiv za pristajanje na žiriranje Nagrade *Marin Držić* u 2012. ležao je u činjenici da sam bio dosta kritičan prema odluci Povjerenstva prethodne godine (Marija Kohn, Daša Drndić, Oliver Frlijić) da za 2011. godinu ne dodijele prvu nagradu. Naravno da ne oduzimam kolegi i kolegicama pravo na takvu odluku no činilo mi se kako na taj način neopravdano šalju uistinu poražavajuću poruku o domaćim autorima. Kako sam u brojnim razgovorima s kolegama iz struke bio kritičan prema toj odluk-

ci, činilo mi se licemjernim odbiti poziv Ministarstva kulture da sam budem član tog povjerenstva. *Hic Rhodus, hic salta!* Ono što je u nekim ozbiljnijim i uredenijim državama čast i zadovoljstvo kod nas se, u pravilu, pretvara u mučno iskustvo garnirano uvredama i spletkama.

Kad pogledamo ranu povijest Nagrade za dramsko djelo *Marin Držić* (podsjetimo, pod tim imenom Nagrada se dodjeljuje od 1991. godine, a prethodila joj je Stimulacija za dramsko stvaralaštvo) koju Ministarstvo kulture dodjeljuje „u svrhu poticanja hrvatskog dramskog i kazališnog stvaralaštva“ lako uočavamo činjenicu da 2011. i nije prva godina kada nije dodijeljena prva nagrada. Čak prve četiri godine dodjeljivanja Nagrade stručna povjerenstva, u različitim sastavima, nisu dodijelila prvu nagradu tako da je prvi laureat bila tek 1995. Lada Kaštelan za dramu *Giga i njezini*. Razloge za nedodjeljivanje prve nagrade u tim godinama ne znam, no mogu samo pretpostavljati da su članovi povjerenstava u tim ratnim godinama vjerojatno čekali da im na natječaj dođe Drama s velikim D, neko nikada napisano remek-djelo koje će u sebi odjednom obuhvatiti svu povijest i muku Hrvata kroz vjekove. Kako

ta Drama nikada nije došla, konačno su se po završetku rata „zadovoljili“ nimalo ratnom, gotovo intimnom „ženskom“ dramom. Možda se varam i možda razlozi za nedodjeljivanje prve nagrade tih godina uistinu leže negdje drugdje, no činjenica je da je od 1995. pa sve do 2011. ona ipak uredno dodjeljivana, a nerijetko se događalo, gotovo kao pravilo, da drugu i treću nagradu ravnopravno podijeli više dramskih tekstova. Kada je tu uhodanu praksu gore spomenuto povjerenstvo prekinulo uz obrazloženje da prvu nagradu ne dodjeljuju „jer je kvaliteta radova poslanih na natječaj ispod razine koja bi trebala dostojno predstavljati dramsku produkciju u Hrvatskoj“, uslijedile su očekivane reakcije struke i javnosti koje su stale u

Foto: Mara Brečić

Kristina Gavran, *Spremní*, ZKM

ta Drama nikada nije došla, konačno su se po završetku rata „zadovoljili“ nimalo ratnom, gotovo intimnom „ženskom“ dramom. Možda se varam i možda razlozi za nedodjeljivanje prve nagrade tih godina uistinu leže negdje drugdje, no činjenica je da je od 1995. pa sve do 2011. ona ipak uredno dodjeljivana, a nerijetko se događalo, gotovo kao pravilo, da drugu i treću nagradu ravnopravno podijeli više dramskih tekstova. Kada je tu uhodanu praksu gore spomenuto povjerenstvo prekinulo uz obrazloženje da prvu nagradu ne dodjeljuju „jer je kvaliteta radova poslanih na natječaj ispod razine koja bi trebala dostojno predstavljati dramsku produkciju u Hrvatskoj“, uslijedile su očekivane reakcije struke i javnosti koje su stale u

Razloge za nedodjeljivanje prve nagrade u tim godinama ne znam, no mogu samo pretpostavljati da su članovi povjerenstava u tim ratnim godinama vjerojatno čekali da im na natječaj dođe Drama s velikim D, neko nikada napisano remek-djelo koje će u sebi odjednom obuhvatiti svu povijest i muku Hrvata kroz vjekove.

Tomislav Zajec, *Trebalo bi prošetati psa*, HNK, 2013.,

Vlatko Dulić

Daria Lorenzi Flatz,

Foto: Damir Kalogjera

obranu domaćih dramskih pisaca. Izazivanje skandala je, naravno, legitimno umjetničko sredstvo za skretanje pažnje na važna društvena i ina pitanja, a kako barem dvoma od tri člana dotičnog povjerenstva takav diskurs nije stran, nije ni čudo da su u tome i uspjeli. Najobičnijim *guglanjem* pojma „Nagrada Marin Držić“ lako se uoči da je u medijima najviše pisano upravo o tom nedodjeljivanju iste 2011. godine, znatno više nego o svim ostalim dobitnicima prethodnih godina. Dakle, sasvim je lako zaključiti kako je povjerenstvo u svom naumu uspjelo: skrenuli su, barem privremeno, pažnju struke na uistinu postojeći problem niske kvalitete domaćeg dramskog pisma. Naravno, svaliti taj problem samo na pleća dramskih pisaca bilo bi bezobrazno i ne bi odgovaralo istini. U jednadžbu koja se bavi tom tematikom sasvim sigurno bismo morali uključiti i nemotiviranost pisaca za pisanje dramskih tekstova u okruženju nejasne kazališne politike i nepostojećih repertoarnih vizija kakvo „krasi“ većinu domaćih kazališnih kuća. No ulazak na to „minsko polje“ tema je za neki drugi, znatno kompleksniji tekst pa se na to, ovom prigodom, neću odlučiti. Umjesto toga, zaključit ću samo da je u mom slučaju, „kap koja je prelila čašu“ (frazza koja zvuči puno dramatičnije nego što je mišljena) bilo dodjeljivanje druge nagrade Ivani Sajko za dramu *Krajolik s padom*.

Od četrdeset i pet prijavljenih drama gotovo polovina je uistinu bila niske umjetničke kvalitete, a brojne među njima čak i pravopisno i gramatički na nivou ispod srednjoškolskog.

Kako je ona meni jedna od dražih autorica, činilo mi se podcjenjivanjem upravo njoj NE DODJELITI prvu nagradu uz gore citirano obrazloženje te sam iz tog razloga nevoljko pristao biti član povjerenstva za 2012. godinu.

Čitavši u narednih par mjeseci prijavljene dramske tekstova, u jednu ruku mi je odluka prethodnog povjerenstva postala jasnija. Od četrdeset i pet prijavljenih drama gotovo polovina je uistinu bila niske umjetničke kvalitete, a brojne među njima čak i pravopisno i gramatički na nivou ispod srednjoškolskog. Uistinu mi nije jasna motivacija i nedostatak samokritičnosti kod brojnih autora, no pretpostavljam da je to neizbježna nuspojava otvorenosti natječaja na koji se može prijaviti tko god želi. Istini za volju, valja naglasiti kako među tim brojnim polupisnima aplikantima uistinu nije bio niti jedan značajan ili na profesionalnim daskama izvođen autor ili autorica. Kako

poštujem profesionalnu etiku dviju preostalih članica povjerenstva (Nina Violačić i Helena Sablić Tomić) s kojima sam dogovorio kako detalji našeg vijećanja neće iscuriti u javnost, ovom prigodom neću detaljnije secirati proces odabira nagrađenih. Nakon što smo napravili širi odabir zanimljivih dramskih tekstova u koji je ušlo njih šesnaest, u drugom krugu taj smo broj smanjili na njih deset koji su ušli u najuži krug, gdje je, u izjednačenoj konkurenciji, o nagradama ponajviše odlučivao osobni ukus članova povjerenstva. Ne mogu tvrditi za ostale članice, no na mene je kod završnog odlučivanja definitivno utjecala činjenica da natječaj nije bio anoniman, to jest, da smo znali identitet autora prijavljenih drama. Dvoumeći se između drama *Spremni* Kristine Gavran i *Trebalo bi prošetati psa* Tomislava Zajeca, moj je glas otišao mlađoj autorici zato što mi se činilo da je njoj takva vrsta poticaja u obliku nagrada važnija u tom trenutku nego već etabliranom dramskom piscu i profesoru Zajecu.

Osim toga, za Tomislava pouzdano znam da je skroman čovjek koji ne pati od potrebe i želje da skuplja nagrade i statue te da bi se, vjerojatno, i sam rado odrekao iste u korist bilo kojeg svog studenta ili studentice. Na svu sreću, kruta realnost nije demantirala odluke našeg povjerenstva te su tako obje navedene drame našle svoje

mjesto na kazališnim daskama i to s više nego kvalitetnim uprizorenjima.

Nažalost, u sljedećim tjednima pokazalo se da nisu svi kvalitetni dramski pisci, za razliku od Tomislava Zajeca, „cijepljeni“ protiv taštine. Tako se naš višestruko nagrađivani doajen dramskog pisma Slobodan Šnajder, otkrivši internetski blog kao novu formu, odlučio javno obračunati s članovima našeg povjerenstva zgrožen činjenicom da njegove prijavljene drame, eto, nema među nagrađenima. Naravno da razloge za takvu našu odluku nije potražio u eventualnoj kvaliteti nagrađenih drama, koje, usput budi rečeno, nije mogao pročitati jer se na natječaj mogu prijaviti samo drame koje do tada nisu ni objavljene ni uprizorene, ili eventualnoj nekvatiteti svoje drame *Svjetlucaj kome*, već mu je valjda bilo lakše isplesti nevjerojatno paranoičnu teoriju zavjere u koju je uključio odreda sam vrh Ministarstva kulture, gradonačelnika Milana Bandića i nekoliko kazališnih ravnatelj(ica) koji su mu se osobno zamjerili unazad nekoliko godina. Kako se najveći dio njegovih napada ipak okomio na godine dobitnika nagrade, koji su uglavnom par ili više desetljeća mlađi od njega, u sebi sam opravdao njegov čin krizom „srednjih“ godina te sam se, izuzev podužeg komentara pod njegov blog, suzdržao od javnog komentiranja njegova teksta uz zaključak

Na Gavellinim večerima dodjeljuje se samo jedna nagrada pa je posao peteročlanom povjerenstvu itekako olakšan jer se ne gubi vrijeme za beskonačna vijećanja o bezbrojnim nagradama kojih ionako imamo u inflatornom broju po svim hrvatskim kazališnim festivalima.

Tako se naš višestruko nagrađivani doajen dramskog pisma Slobodan Šnajder, otkrivši internetski blog kao novu formu, odlučio javno obračunati s članovima našeg povjerenstva zgrožen činjenicom da njegove prijavljene drame, eto, nema među nagrađenima.

da je taj njegov ispad dokaz da ponekad veliki umjetnik, što dramski pisac Slobodan Šnajder uistinu jest, može ispasti maleni ljubomorni čovjek. Šteta!

No kažu da iz svakog zla može proizaći i nešto dobro, što se, u ovom slučaju, uistinu pokazalo istinitim. Naime, potaknuti željom da ubuduće izbjegnemo ovakve tašte reakcije budućih nenagrađenih „velikana“, odlučili smo ultimativno zatražiti od Ministarstva kulture da natječaj za iduću, 2013. godinu, bude anoniman te da se dramska djela prijavljuju pod šifrom koja ne otkriva identitet pisca. U slučaju da Ministarstvo ne prihvati naš zahtjev, sve troje bili smo spremni povući se s pozicije povjerenstva. Nakon početnog nećkanja zbog radikalne izmjene tradicije Nagrade, pomoćnik ministrice Vladimir Stojšavljević donio nam je vijest da je naša želja prihvaćena te smo iduće godine mogli prionuti čitanju drama neopterećeni identitetom autora i našim eventualnim subjektivnim razmišljanjima o istima.

Osobno mogu reći da sam se u naredne dvije godine uvjerio da je takav pristup evaluaciji dramskih tekstova uistinu pošteniji i kvalitetniji. Umjesto da pročitane drame pisaca koje poznajemo uspoređujemo s njihovim starim djelima kao prve godine kada su se takve usporedbe neizostavno uplitale u razgovore i procjene povjerenstva, sada smo mogli razgovarati samo i isključivo o prijavljenim dramskim tekstovima ne razmišljajući o tome jesu li ih pisali studenti dramaturgije, (ne)talentirani amateri ili već etablirani lektirni pisci. Jedini kriterij koji je odlučivao prilikom dodjele Nagrade *Marin Držić* za 2013. i 2014. godinu bila je kvaliteta samih drama. Osim ranije navedene rasterećenosti, ovakav način procjene donio je nama iz povjerenstva i dodatni užitek iščekivanja rezultata. Nakon

što bismo predali poredak nagrađenih tekstova po šiframa, Ministarstvo kulture bi nas pozvalo na otvaranje kuverti i otkrivanje identiteta nagrađenih autora. Tako smo tek tada otkrili da su prvonagrađeni dobitnici bili Dino Pešut, za 2013. godinu, i Tomislav Zajec, za 2014. godinu. Eto, ili slučajnost ili karma odredile su da je Zajec ipak osvojio ono što mu je prije dvije godine za malo izmaklo. Time je, barem za mene osobno, zatvoren jedan krug mog interesa za obavljanje ove vrste djelovanja te sam odlučio da iduće godine neću prihvatiti poziv Ministarstva da budem član Povjerenstva. Na kraju krajeva, nije dobro niti za samu nagradu da se predugo vrte isti ljudi u povjerenstvu, pa da prevladava slična umjetnička estetika među nagrađenim dramama.

Druga bitna izmjena koju je uvelo naše povjerenstvo i smanjenje je broja nagrađenih. Uvriježilo se kod dugovječnog povjerenstva u sastavu Boris B. Hrovat, Branka Cvičković i Nino Škrabe koji su bili članovi povjerenstva od 2006. do 2010., da se nagrade dijele po modelu 1-2-3, to jest da bude jedna prvonagrađena drama, dvije drugonagrađene i čak tri trećonagrađene što je, pak značilo, da od prijavljenih četrdesetak drama nagradu dobija gotovo svaka šesta ili sedma. Uz tako visok postotak nagrađenih, nije ni čudo što su se onda ponekad nenagrađeni etablirani autori osjećali osobno uvrijeđeni. Prve godine našeg rada i mi smo preuzeli taj model no već iduće smo ga, shvativši da ne trebamo forsirati nametnute modele, napustili u korist manjeg broja nagrađenih koji, zauzvrat, isplivaju kvalitetom.

U konačnici, postavlja se pitanje o svrsi Nagrade *Marin Držić*. Ispunjava li ona, uistinu, ranije navedenu programatsku formulaciju da postoji „u svrhu poticanja hrvatskog dramskog i kazališnog stvaralaštva“. Piše li se više drama zbog te nagrade? Jesu li te drame nužno i kvalitetom bolje zbog te nagrade? Vjerujem da postoji određen broj ljudi, mahom amaterskih pisaca, koji su napisali dramu ili dvije s nadom da bi mogli osvojiti nagradu, a s njom i financijsku potporu te potencijalno uprizorenje svog djela, no kvaliteta većine tih drama ispod svakog je nivoa te često, kao što sam ranije napisao, ne ispunjavaju ni kriterije elementarne pismenosti, a kamoli da bi bile pogodne za scensku izvedbu. S druge strane, dobar dio etabliranih pisaca, usprkos tome, i dalje šalje svoje nove

Foto: Zoran Kulušić Neral

Dino Pešut, *Pretposljednja panda ili statika*, ZKM

drame na natječaj sveudilj se nadajući osvajanju Držića. Sigurno tome pridonosi i pristojna financijska potpora, ali i činjenica da kazališne kuće koje se odlučuju za uprizorenje nagrađenih drama također dobijaju dodatna financijska sredstva povrh redovnih. Posljednja premijera u sezoni 2014/2015 u ZKM-u bila je prvonagrađena drama Dine Pešuta *Pretposljednja panda ili...* do koje bi, zbog hermetičnosti sjajno pisanog teksta, vjerojatno znatno teže došlo bez te nagrade. Iz toga se može izvući zaključak da je ipak bolje da nagrada *Marin Držić* postoji, nego

da je nemamo. Mala smo bara s puno krokodila, pa ova nagrada može opstati kao još jedan od bitnih faktora koji će pomoći razlučiti žito od kukolja. Budućim članovima Povjerenstva želim ugodno čitanje i puno sreće u radu, a kolegicama s kojima sam surađivao zahvaljujem na uistinu ležernoj, opuštenoj i kreativnoj atmosferi u kojoj smo radili, no vrijeme je da tu odgovornost, što rad u ovom Povjerenstvu uistinu jest, preuzme netko drugi. Ja se bacam na čitanje dramskih djela iz gušta, a ne zbog obaveze.